Lietas Nr. A420286216
Lietas arhīva Nr. A42-00778-17/25

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2017.gada 26.maijā

Administratīvā rajona tiesa šādā sastāvā:
tiesnesis M.Markovs,

piedaloties pieteicējam /pers. A/, pieteicēja pārstāvim /pers. B/ un atbildētājas Latvijas Republikas pusē pieaicinātās iestādes Valsts darba inspekcijas pārstāvim Helgem Lodziņam,

atklātā tiesas sēdē izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta pēc /pers. A/ pieteikuma par morālā kaitējuma atlīdzinājumu 5000 *euro*.

Aprakstošā daļa

[1] Pieteicējs /pers.A/ pēc ilgstošas prombūtnes 2012.gada 5.martā, atgriežoties darbā, konstatēja, ka darba devējs SIA "Stoller" īsteno atšķirīgu attieksmi pret pieteicēju, tādā veidā pārkāpjot pieteicēja darba ņēmēja tiesības, neļaujot pildīt darba pienākumus, mēģinot diskreditēt un kaitējot veselībai.

Par minētajiem pārkāpumiem pieteicējs 2012.gada 26.martā vērsās Rīgas reģionālajā Valsts darba inspekcijā, lūdzot konstatēt pret pieteicēju vērstos pārkāpumus un attiecīgi reaģēt uz tiem.

Ar Rīgas reģionālās Valsts darba inspekcijas 2012.gada 26.aprīļa vēstuli Nr.14-04/3933 pieteicēja iesniegumā norādītie pārkāpumi netika konstatēti.

Pieteicējs par iepriekš minēto atbildi iesniedza sūdzību Valsts darba inspekcijas direktoram, kurš pēc vairākkārtējas pieteicēja iesnieguma izskatīšanas termiņa pagarināšanas un 2012.gada 27.novembrī pieņēma lēmumu Nr.04/2558-01-03/33644, ar kuru nolēma nodot 2012.gada 26.marta iesniegumu atkārtotai izskatīšanai.

Pēc atkārtotiem Valsts darba inspekcijas lēmumiem pagarināt termiņu pieteicēja iesniegumu izskatīšanai saistībā ar pieteicēja darba vietā realizēto atšķirīgo attieksmi pret pieteicēju, Rīgas reģionālā Valsts darba inspekcija 2013.gada 18.decembrī veica pieteicēja darba vietas un darba apstākļu apsekošanu.

2014.gada 16.septembrī pēc atkārtotiem administratīvā pārkāpuma lietas izskatīšanas termiņa pagarinājumiem Rīgas reģionālā Valsts darba inspekcija ar vēstuli Nr.2014-11-07/7032, konstatējot SIA "Stoller" pārkāpumus, nosūtīja pieteicēju uz obligāto veselības pārbaudi.

Ar 2014.gada 1.oktobra aktu pieteicējs atzīts par cietušo administratīvā pārkāpuma lietā.

2014.gada 9.oktobrī RRVDI pieņēma lēmumu Nr.13L1063-2014-21 par SIA "Stoller" administratīvo sodīšanu saistībā ar konstatētajiem pārkapumiem.

SIA "Stoller" minēto lēmumu apstrīdēja.

Valsts darba inspekcijas direktors 2015.gada 14.aprīlī pieņēma lēmumu Nr.2014-05-04/275-2015-05/109, ar kuru nolēma atcelt daļā Rīgas reģionālās Valsts darba inspekcijas 2014.gada 9.oktobra lēmumu Nr.13L1063-2014-21, izbeigt administratīvā pārkāpuma lietvedību un samazināt administratīvā soda apmēru.

Pieteicējs un SIA "Stoller", nepiekrītot Valsts darba inspekcijas direktora 2015.gada 14.aprīļa lēmumam Nr.2014-05-04/275-2015-05/109, to pārsūdzēja Rīgas pilsētas Kurzemes rajona tiesā, kas ar 2015.gada 18.jūnija spriedumu atcēla Valsts darba inspekcijas direktora 2015.gada 14.aprīļa lēmumu Nr.2014-05-04/275-2015-05/109 un Rīgas reģionālās Valsts darba inspekcijas 2014.gada 9.oktobra lēmumu Nr.13L1063-2014-21 un izbeidza administratīvā pārkāpuma lietvedību. Spriedumā konstatēts, ka Valsts darba inspekcija ir pārkāpusi Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 37.pantu.

2016.gada 16.jūnijā pieteicējs iesniedza iesniegumu Valsts darba inspekcijā par Rīgas reģionālās Valsts darba inspekcijas nodarīto morālo kaitējumu 5000 *euro* apmērā.

Ar Valsts darba inspekcijas 2016.gada 28.jūlija lēmumu Nr.2016-05-04/113-2016-05-05/295 (turpmāk – Lēmums) pieteicējam izteikta atvainošanās par neievērotajiem procesuālajiem termiņiem sarakstē ar pieteicēju. Lēmums pamatots ar turpmāk minēto.

[1.1] Sarakstē ar pieteicēju nav precīzi ievēroti procesuālie termiņi. Tas izskaidrojams ar ekonomisko situāciju un daudzo iesniegumu skaitu, dēļ kā Valsts darba inspekcijai nav pietiekamas kapacitātes, lai visus saņemto iesniegumus pilnīgi, vispusīgi un objektīvi izskatītu mēneša laikā no saņemšanas dienas.

[1.2] Ņemot vērā lietas apstākļus, pieļautie procesuālie pārkāpumi nav uzskatāmi par būtiskiem.

[1.3] Rakstveidā noformētas atbildes nesaņemšana precīzā termiņā nav kavējusi pieteicēju izmnatot Darba likuma 30.pantā noteiktās tiesības, tādēļ nav vietas saprātīgām šaubām, ka pieteicējam Valsts darba inspekcijas vainas dēļ būtu radīts būtisks tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu prettiesisks aizskārums.

[1.4] Pieteicējam ir nodarīts morāls kaitējums, taču tas nav tik smags un būtisks, lai to kompensētu naudas izteiksmē. Tādēļ konkrētajā gadījumā atlīdzinājums nosakāms iestādes atvainošanās veidā.

[2] Nepiekrītot Lēmumam, pieteicējs vērsās ar pieteikumu Administratīvajā rajona tiesā. Pieteikums pamatots ar turpmāk minētajiem argumentiem.

[2.1] Valsts darba inspekcijas rīcība, pārbaudot pieteicēja iesniegumu par darbadevēja pārkāpumiem pēc vairāk nekā diviem gadiem, neveicina pieteicēja tiesisko interešu aizsardzību.

[2.2] Valsts darba inspekcijas būtiskākais pārkāpums ir likumā noteikto tiešo pienākumu ilgstoša un neattaisnota nepildīšana, kā rezultātā tika pieļauta pieteicēja darba devēja pret pieteicēju vērsto pārkāpumu ilgstoša turpināšanās, lai gan, ņemot vērā pieteicēja veselības stāvokli, Valsts darba inspekcijas rīcībai pēc pieteicēja iesnieguma saskaņā ar Konvencijas par personu ar invaliditāti tiesībām bija jāsaeko īpaši ātri.

[2.3] Valsts darba inspekcija neievēroja likumā noteikto pienākumu ne vēlāk kā sešu mēnešu laikā no pieteicēja 2012.gada 26.marta iesnieguma saņemšanas noskaidrot lietas apstākļus un deviņu mēnešu laikā no lietas uzsākšanas pieņemt lēmumu par soda piemērošanu, un pieļāva SIA "Stoller" tīšos pārkāpumus pret pieteicēju.

[2.4] Lēmumā Valsts darba inspekcija apzināti kļūdaini traktē savus likumā noteiktos pienākumus, cenšoties tos nonivelēt līdz darba tiesību pārkāpuma fakta konstatācijai.

[2.5] Ar Valsts darba inspekcijas rīcību tika veicināta SIA "Stoller" rīcība turpināt pieteicēja tiesību aizskaršanu, radot nesodāmības apziņu.

[2.6] SIA "Stoller" celtās prasības tiesā, kas noraidītas kā nepamatotas, apliecina SIA "Stoller" nolūku apgrūtināt pieteicēju ar tiesvedības procesiem, tādējādi radot papildu stresu un pārdzīvojumus, kā arī izdevumus par jurista pakalpojumiem.

[2.7] Pieteicējs prasību civillietā Nr.C28397912 par SIA "Stoller" atšķirīgas attieksmes aizlieguma pārkāpumu cēla tikai tādēļ, ka Valsts darba inspekcija pēc pieteicēja 2012.gada 26.marta iesnieguma neveica nekādas savlaicīgas darbības, lai novērstu pārkāpumus pret pieteicēju.

[2.8] Stress un pārdzīvojumi pastiprināti kaitēja pieteicēja veselībai, kā arī negatīvi ietekmēja sadzīves apstākļus ģimenē.

[2.9] Valsts darba inspekcijas prettiesiskā rīcība sagrāva pieteicēja ticību tiesiskumam un tam, ka pieteicējs savu tiesību aizsardzībai var paļauties uz šim nolūkam izveidotām valsts iestādēm, tādējādi pastiprinot pieteicēja pārdzīvojumus un bezspēcības sajūtu.

[2.10] Valsts darba inspekcijas atruna par ekonomisko situāciju un resursu trūkumu atbilžu sniegšanai nav uzskatāms par attaisnojošu apstākli tiesību aktu prasību neizpildei.

[2.11] Valsts darba inspekcijas prettiesiskās rīcības rezultātā pieteicējs nodarītā morālā kaitējuma smagumu vērtē kā vidēji smagu, tādēļ atlīdzinājums, kas būtu adekvāts nodarījumam, ir 5000 *euro*.

[3] Administratīvajā rajona tiesā saņemti Valsts darba inspekcijas paskaidrojumi, kuros tā pieteikumu neatzīst un lūdz noraidīt, pamatojoties uz Lēmumā ietvertajiem argumentiem.

[4] Tiesas sēdē pieteicēja pārstāvis pieteikumu uzturēja, pamatojoties uz tajā norādītajiem argumentiem.

Valsts darba inspekcijas pārstāvis pieteikumu neatzina, pamatojoties uz Lēmumā un rakstveida paskaidrojumā norādītajiem argumentiem.

Motīvu daļa

[5] Tiesa, noklausījusies administratīvā procesa dalībnieku paskaidrojumus un pārbaudījusi lietas materiālus, atzīst, ka pieteikums ir apmierināms daļā.

[6] Administratīvā lieta ierosināta par morālā kaitējuma atlīdzinājumu 5000 *euro* apmērā. Vienlaikus pieteicējs norāda uz Valsts darba inspekcijas bezdarbību, kas ir pamatā morālā kaitējuma nodarīšanai. Pieteicējs uzskata, ka Valsts darba inspekcijas amatpersonu prettiesiskā rīcība ir izpaudusies tādējādi, ka tās darbinieki nepamatoti nav aktīvi pildījuši savus pienākumus, savlaicīgi apsekojuši pieteicēja darbavietu un pieņēmuši lēmumus vai veikuši darbības, kas aizsargātu pieteicēju no darba devēja rīcības.

Līdz ar to lietā izšķirams, vai Valsts darba inspekcija pieļāvusi procesuālos pārkāpumus administratīvā pārkāpuma lietā, kuras ietvaros 2014.gada 30.septembrī sastādīts administratīvā pārkāpuma protokols AM Nr.024711 *(lietas II sējuma 200. – 206.lapa)* un kura tika izbeigta ar Kurzemes rajona tiesas 2015.gada 18.jūnija spriedumu lietā Nr.128023115.

[7] Personas tiesības saņemt atbilstīgu atlīdzinājumu par iestādes nodarītu kaitējumu administratīvā pārkāpuma lietā paredz Latvijas Republikas Satversme (turpmāk - Satversme) un Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likums (turpmāk – Zaudējumu atlīdzināšanas likums).

Satversmes 92.pants noteic, ka nepamatota tiesību aizskāruma gadījumā ikvienam ir tiesības uz atbilstīgu atlīdzinājumu.

Šī konstitucionālā norma citstarp ietver vispārēju garantiju – ja valsts pārkāpusi privātpersonas tiesības, tad privātpersonai ir tiesības uz atlīdzinājumu *(sk. Satversmes tiesas 2012.gada 6.jūnija sprieduma lietā Nr. 2011-21-01 6.punktu).*

Savukārt Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 1.pants noteic, ka šā likuma uzdevums ir nodrošināt privātpersonai Satversmē un Administratīvā procesa likumā noteiktās tiesības uz atbilstīgu atlīdzinājumu par mantisko zaudējumu vai personisko kaitējumu, arī morālo kaitējumu, kas tai nodarīts ar valsts pārvaldes iestādes prettiesisku administratīvo aktu vai prettiesisku faktisko rīcību (panta pirmā daļa), un šā likuma noteikumi attiecināmi arī uz tādu zaudējumu atlīdzināšanu, kuri privātpersonai nodarīti ar iestādes prettiesisku lēmumu administratīvā pārkāpuma lietā (panta otrā daļa).

Tas, ka atlīdzinājuma prasījums par administratīvā pārkāpuma lietā nodarītu kaitējumu ir izskatāms analogi kā atlīdzinājuma prasījums par administratīvā procesa lietā nodarītu kaitējumu, izriet arī no Zaudējumu atlīdzināšanas likuma $2.^{1}$panta.

Administratīvā procesa likuma 92.pants noteic, ka ikviens ir tiesīgs prasīt atbilstīgu atlīdzinājumu par mantiskajiem zaudējumiem vai personisko kaitējumu (turpmāk – zaudējuma atlīdzinājums), kas viņam nodarīts ar administratīvo aktu vai iestādes faktisko rīcību.

Saskaņā ar Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 4.pantu iestāde zaudējumu (personisko un morālo kaitējumu) var nodarīt ar darbību, izdodot prettiesisku administratīvo aktu vai veicot prettiesisku faktisko rīcību, vai arī ar bezdarbību, ja iestādei bija pienākums rīkoties, bet tā prettiesiski nav rīkojusies.

Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 5.panta pirmā daļa noteic, ka tiesības uz zaudējuma atlīdzinājumu ir cietušajam, proti, privātpersonai, kas ir prettiesiska administratīvā akta adresāts vai trešā persona Administratīvā procesa likuma izpratnē, kā arī privātpersonai, pret kuru ir tieši vērsta vai kuru tieši skar iestādes prettiesiska faktiskā rīcība.

Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 6.panta pirmajā daļā paredzēts, ka tiesības uz zaudējuma atlīdzinājumu rodas, ja starp iestādes prettiesisko rīcību un cietušajam nodarīto zaudējumu pastāv tieša cēloņsakarība – objektīva saikne starp iestādes rīcību un tās radītajām laika ziņā sekojošām zaudējumu nodarošām sekām, proti, minētā rīcība rada un nosaka šo seku iestāšanās reālu iespēju un ir galvenais faktors, kas nenovēršami radījis šīs sekas.

Savukārt Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 10.pants noteic, ka cietušais nav tiesīgs pilnīgi vai daļēji saņemt zaudējuma atlīdzinājumu, ja viņš nav, izmantojot savas zināšanas, spējas un praktiskās iespējas, darījis visu iespējamo, lai zaudējumu novērstu vai samazinātu (pirmā daļa). Cietušais nav tiesīgs

saņemt zaudējuma atlīdzinājumu, ja ar apzinātu rīcību ir veicinājis viņam nodarītā zaudējuma rašanos vai tā apmēra palielināšanos (otrā daļa).

Judikatūrā ir atzīts – administratīvā procesa kārtībā ir izskatāms arī prasījums par atlīdzinājumu, kas nodarīts ar iestādes pieļautu procesuālo pārkāpumu administratīvā pārkāpuma lietvedības ietvaros, ja šis pārkāpums radījis būtisku personas tiesību vai tiesisko interešu aizskārumu *(sk. Augstākās tiesas 2013.gada 5.aprīļa lēmumu lietā Nr.SKA-449/2013 un 2013.gada 30.aprīļa lēmumu lietā Nr.SKA-454/2013).*

Tādējādi, lai konstatētu zaudējumu atlīdzības tiesisko pamatu, ir jākonstatē:

1) valsts pārvaldes prettiesiska rīcība;

2) zaudējuma/kaitējuma esamība un to konkrēts apmērs;

3) cēlonisks sakars starp prettiesisku rīcību un zaudējumu (kaitējumu);

4) nepastāv cietušā līdzatbildība.

Ievērojot norādīto, tiesai jāpārbauda, vai administratīvo pārkāpumu lietu ietvaros ir konstatējami procesuāli pārkāpumi, proti, jāvērtē Valsts darba inspekcijas veiktās darbības un to cēloņsakarība ar kaitējuma rašanos, kā arī pieteicēja līdzatbildība.

[8] No lietas materiāliem tiesa konstatē, ka tikusi uzsākta administratīvā pārkāpuma lietvedība attiecībā pret pieteicēja darba devēju SIA "Stoller". Pieteicējs administratīvā pārkāpuma lietā atzīts par cietušo *(lietas I sējuma 214.lapa)*, bet to tiesa izbeigusi, jo iestājies noilgums. Pieteicējs lūdz atlīdzināt morālo kaitējumu, kas nodarīts ar procesuālajiem pārkāpumiem izbeigtās administratīvā pārkāpuma lietas ietvaros. Tādējādi tiesai jāpārbauda, vai ir konstatējami Valsts darba inspekcijas darbinieku pieļauti būtiski procesuāli pārkāpumi izbeigtās administratīvā pārkāpuma lietas ietvaros.

[9] Saskaņā ar Valsts darba inspekcijas likuma 3.pantu pirmo daļu Valsts darba inspekcijas funkcija ir valsts uzraudzības un kontroles īstenošana darba tiesisko attiecību un darba aizsardzības jomā. Atbilstoši iepriekš minētā panta otrajai daļai Valsts darba inspekcija cita starpā uzrauga un kontrolē darba tiesisko attiecību un darba aizsardzības normatīvo aktu prasību ievērošanu, kontrolē, kā darba devēji un darbinieki savstarpēji pilda darba līgumos un darba koplīgumos noteiktos pienākumus, veic pasākumus, lai sekmētu domstarpību novēršanu starp darba devēju un darbiniekiem un, ja nepieciešams, pieaicina darbinieku pārstāvjus un kontrolē darba vietās esošo darba aprīkojumu, kā arī personāla individuālo un kolektīvo aizsardzības līdzekļu, veselībai kaitīgo un bīstamo vielu izmantošanu atbilstoši normatīvo aktu prasībām.

Saskaņā ar Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 215.^{3}pantu Valsts darba inspekcija izskata šā kodeksa 41., 41.^{2}, 41.^{3}, 41.^{4}, 41.^{5}, 41.^{6}, 88.^{8}, 103.^{9} pantā, 159.^{8} panta septītajā un astotajā daļā, 166.^{7} pantā, 166.^{15} panta pirmajā daļā, 175.^{2} pantā (par pārkāpumiem, kas saistīti ar inspekcijas likumīgo prasību nepildīšanu) un 204.^{17} pantā (par pārkāpumiem darba tiesisko attiecību jomā) paredzēto administratīvo pārkāpumu lietas. Sastādīt administratīvo pārkāpumu protokolu, izskatīt administratīvo pārkāpumu lietas un uzlikt administratīvos sodus Valsts darba inspekcijas vārdā ir tiesīgi: 1) Valsts darba inspekcijas direktors un galvenie valsts darba inspektori - izteikt brīdinājumu vai uzlikt naudas sodu līdz četrpadsmit tūkstoš *euro*; 2) citas Valsts darba inspekcijas amatpersonas — izteikt brīdinājumu vai uzlikt naudas sodu līdz septiņtūkstoš simt *euro*.

No iepriekš minētajām tiesību normām secināms, ka Valsts darba inspekcijas funkcija ir uzraudzīt normatīvo aktu ievērošanu darba tiesisko attiecību ietvaros. Veicot uzraudzību, Valsts darba inspekcijai viens no instrumentiem, kā nodrošināt normatīvo aktu prasību ievērošanu, ir administratīvo sodu piemērošana.

[10] Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 261.panta pirmā un otrā daļa noteic, ka cietušais administratīvā pārkāpuma lietā var būt fiziskā vai juridiskā persona, kurai ar administratīvo pārkāpumu radīts kaitējums, proti, morāls aizskārums, fiziskas ciešanas vai mantisks zaudējums. Pēc personas izteikta lūguma šo personu par cietušo atzīst institūcija (amatpersona), kura ir tiesīga izskatīt administratīvā pārkāpuma lietu.

Iepriekš minētā panta piektā daļa noteic, ka cietušajam ir tiesības iepazīties ar visiem lietas materiāliem, izdarīt no tiem izrakstus, norakstus un izgatavot kopijas, iesniegt lūgumus un pieteikumus, pieteikt kaitējuma vai mantiskā zaudējuma apmēru un izmantot savas procesuālās tiesības morālas un materiālas kompensācijas gūšanai, piedalīties lietas izskatīšanā un pārsūdzēt administratīvā pārkāpuma lietā pieņemto lēmumu.

Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 279.panta pirmā daļa noteic, ka administratīvā pārkāpuma lietā pieņemto institūcijas (amatpersonas) lēmumu var pārsūdzēt augstākā iestādē persona, kura saukta pie administratīvās atbildības, un cietušais, kā arī aizskartais mantas īpašnieks — daļā par savu mantu. Ja augstākas iestādes nav, lēmumu var pārsūdzēt rajona (pilsētas) tiesā.

No iepriekš minētajām tiesību normām izriet, ka cietušā statuss nav formāls, bet cietušajam ir no tiesību normām izrietošas subjektīvās tiesības aktīvi iesaistīties lietas izskatīšanā un prasīt vainīgās personas sodīšanu. No tā savukārt izriet arī secinājums, ka cietušajam ir pamats sagaidīt no Valsts darba inspekcijas administratīvā pārkāpuma lietas izskatīšanu atbilstoši Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksam.

[11] Izskatot administratīvā pārkāpuma lietu tiesā, tika konstatēts, ka nav iespējams vairs izvērtēt pieteicēja darba devēja rīcību noilguma dēļ.

Saskaņā ar Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 22.pantu administratīvais sods ir atbildības līdzeklis un tiek piemērots, lai personu, kura izdarījusi administratīvo pārkāpumu, audzinātu likumu ievērošanas un sadzīves noteikumu cienīšanas garā, kā arī lai tiklab tiesību pārkāpējs, kā citas personas neizdarītu jaunus pārkāpumus.

Ja persona ir izdarījusi administratīvo pārkāpumu, taču pie atbildības prettiesiski netiek saukta, pieteicējam ir pamats uzskatīt, ka administratīvās lietvedības mērķis nav panākts un ka darba devējs SIA "Stoller" arī nākotnē varētu izdarīt līdzīgus pārkāpumus, un ka netiek pārtraukti ilgstošie pārkāpumi.

[12] Pieteicējs lūdzis atlīdzināt morālo kaitējumu 5000 *euro* apmērā.

Atbilstoši Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 9.pantam morālais kaitējums ir fiziskās personas ciešanas, kuras tai izraisījis būtisks šīs personas tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu prettiesisks aizskārums.

Administratīvā procesa likuma 94.panta ceturtā daļa noteic, ka atlīdzināšanas pienākumu attiecīgais publisko tiesību subjekts var izpildīt, atjaunojot stāvokli, kāds pastāvēja pirms zaudējuma vai kaitējuma nodarīšanas, vai, ja tas nav vai nav pilnībā iespējams vai nav adekvāti, samaksājot atbilstīgu atlīdzinājumu naudā.

Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 14.panta pirmā daļa noteic, ka personisko un morālo kaitējumu nosaka atbilstoši aizskarto tiesību un ar likumu aizsargāto interešu nozīmīgumam un konkrētā aizskāruma smagumam, ņemot vērā iestādes rīcības tiesisko un faktisko pamatojumu un motīvus, cietušā rīcību un līdzatbildību, kā arī citus konkrētajā gadījumā būtiskus apstākļus. Šā panta trešā daļa noteic morālā kaitējuma atlīdzinājuma naudā apmēru atkarībā no kaitējuma smaguma. Savukārt šā panta ceturtā daļa kā patstāvīgu vai papildu atlīdzinājumu paredz iestādes rakstveida vai publisku atvainošanos, ja konkrētā gadījuma apstākļos aizskārums nav smags.

Tādējādi morālā kaitējuma atlīdzinājuma pamats ir nevis jebkurš, bet būtisks tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu prettiesisks aizskārums. Savukārt, ja tāds ir konstatēts, atlīdzinājums nosakāms atbilstoši kaitējuma smagumam. Kaitējumu var atlīdzināt, atjaunojot tiesisko stāvokli, atvainojoties

un/vai piešķirot kompensāciju naudā. Tādējādi morālā kaitējuma atlīdzinājumu, tā veidu un apmēru noteic tiesību aizskāruma būtiskums un kaitējuma smagums.

[13] Atbilstoši Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 14.panta trešajai daļai morālā kaitējuma atlīdzinājumu nosaka apmērā līdz 4268,62 *euro*. Ja nodarīts smags morālais kaitējums, atlīdzinājumu var noteikt apmērā līdz 7114,36 *euro*, bet, ja nodarīts kaitējums dzīvībai vai sevišķi smags kaitējums veselībai, maksimālais atlīdzinājuma apmērs var būt līdz 28 457,44 *euro*. Savukārt panta ceturtā daļa noteic, ja iestāde vai tiesa, izvērtējot konkrētā gadījuma apstākļus, konstatē, ka privātpersonas tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu aizskārums nav smags, morālā kaitējuma patstāvīgs vai papildu atlīdzinājums var būt iestādes rakstveida vai publiska atvainošanās.

Morālā kaitējuma tiesiskais pamats tiek uzskatīts par pierādītu, ja ir pierādīts fiziskās personas tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu aizskārums. Morālais kaitējums tiek prezumēts, proti, tiek pieņemts, ka konkrēts aizskārums konkrētajai personai varētu izraisīt nepamatotas ciešanas. Atlīdzinājumam ir jāatbilst nodarītajam kaitējumam. Tādējādi, jo nopietnāks kaitējums, jo ievērojamākam jābūt atlīdzinājumam. Tas attiecas gan uz atlīdzinājuma veida izvēli (iestādes atvainošanās vai atlīdzinājums naudā), gan atlīdzinājuma apmēru, ja izvēlēts atlīdzinājums naudā. Morālā kaitējuma atlīdzinājums ir atkarīgs no kaitējuma rakstura, kaitējuma nodarīšanas apstākļiem, kā arī citiem būtiskiem apstākļiem, citastarp, ņemot vērā atlīdzinājumu, kas noteikts citos (jo sevišķi – salīdzināmos) gadījumos *(sk., piemēram, Augstākās tiesas 2010.gada 16.februāra sprieduma lietā Nr.SKA-104 13.-15.punktu, 2011.gada 5.aprīļa sprieduma lietā Nr.SKA-25/2011 12.-14.punktu)*.

Jāņem vērā, ka morālais kaitējums ir subjektīvs jēdziens, tie ir personas iekšēji pārdzīvojumi. Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 14.pantā ir noteiktas vadlīnijas atlīdzinājuma par morālo kaitējumu noteikšanā, tomēr jāņem vērā, ka morālā kaitējuma atlīdzināšana prasa novērtēt citai personai vien zināmas sajūtas. Turklāt pārdzīvojumu intensitāte kādā laika posmā netiek ietekmēta no tā, ka beigās reālas sekas nav iestājušās, jo visu šo laiku persona nezina, kā situācija atrisināsies *(sk. Augstakās tiesas 2008.gada 3.aprīļa sprieduma lietā Nr.SKA-103/2008 13.punktu)*.

Morālā kaitējuma atlīdzinājuma gadījumā tiesa ņem vērā visus apstākļus to savā kopumā un īpaši līdzatbildības apsvērumus atsevišķi neizdala, jo morālā kaitējuma atlīdzinājuma summas noteikšana par personas ciešanām ir atkarīga lielākoties no tiesas ieskata. Tiesas ieskats par personas ciešanu apmēru veidojas, novērtējot personas ciešanas kopumā, neizdalot atsevišķi tās vai citas ciešanas un nevērtējot personas līdzatbildību kādas "konkrētas ciešanas" jautājumā *(sk. Augstākās tiesas 2012.gada 15.maija sprieduma lieta SKA–410/2012 15.punkts).*

[14] Ar spēkā stājušos tiesas spriedumu ir atzīts, ka Valsts darba inspekcijas 2015.gada 14.aprīļa lēmums Nr.2014 - 05 - 04/275-2015-05-05/109 pieņemts, pārkāpjot termiņu, kurā var piemērot administratīvo atbildību. Līdz ar to ir konstatējams pieteicēja ar likumu aizsargāto interešu prettiesisks aizskārums.

Tādā veidā tika būtiski aizskartas pieteicēja kā cietušā administratīvā pārkāpuma lietā tiesības un intereses uz savlaicīgu un vispusīgu lietas izskatīšanu, kuras ietvaros atbilstoši Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 237.pantam pilnīgi un objektīvi tiek noskaidroti lietas apstākļi, kuras ietvaros lieta tiek izlemta stingrā saskaņā ar likumu, kā arī noskaidroti cēloņi un apstākļi, kas veicina administratīvo pārkāpumu izdarīšanu, kuras uzdevums ir novērst pārkāpumus, audzināt pilsoņus likumu ievērošanas garā un nostiprināt likumību.

Tiesas ieskatā, pieteicēja tiesības prasīt vainīgās personas sodīšanu un sagaidīt no Valsts darba inspekcijas administratīvā pārkāpuma lietas izskatīšanu atbilstoši Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksam ir būtiskas. Tādējādi šo tiesību aizskārums ir atzīstams par būtisku.

Pieteicējs pieteikumā norādīja uz minēto ciešanu pastāvēšanu un pārdzīvojumiem. Tiesa atzīst, ka minētās ciešanas un pārdzīvojami objektīvi varēja pastāvēt tiešā cēloņsakarībā ar Valsts darba inspekcijas rīcību.

Tiesa uzskata, ka radušās sekas ir cēloņsakarībā ar Valsts darba inspekciju, proti, kā izriet no lietas materiāliem, pieteicējs 2012.gada 26.martā vērsies ar iesniegumu Valsts darba inspekcijā. Tam sekojusi sarakste ar Valsts darba inspekciju, Valsts darba inspekcija pagarinājusi iesnieguma izskatīšanas termiņus, pieteicējs vairākkārtīgi vērsies ar iesniegumiem Valsts darba inspekcijā un 2013.gada 18.decembrī Valsts darba inspekcija veikusi pieteicēja darbavietas apsekošanu *(lietas III sējuma 96. – 100.lapa).* Pēc tam sekojusi sarakste ar pieteicēju un pieteicēja darba devēju SIA "Stoller", vairākkārt pievienoti papildu dokumenti, bet protokols administratīvā pārkāpuma lietā sastādīts tikai 2014.gada 30.septembrī *(lietas II sējuma 200. – 206.lapa).*

Iestāde ne rakstveida paskaidrojumā, ne pārstāvis tiesas sēdē nenorādīja uz objektīviem apstākļiem, kas būtu bijuši par šķērsli veikt procesuālās darbības savlaicīgi. Tas, ka iestāde norādījusi uz nepietiekamiem personāla resursiem, nav uzskatāms par attaisnojošo iemeslu normatīvajos aktos noteikto pienākumu nepildīšanai.

Līdz ar to konstatējams, ka Valsts darba inspekcijas ir pieļāvusi procesuālus pārkāpumus lietas izskatīšanas gaitā. Tiesa atzīst, ka pieteicēja norādītie apstākļi ir radījuši pieteicējai morālo kaitējumu un var būt par pamatu morālā kaitējuma atlīdzinājuma noteikšanai.

[15] Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 10.panta pirmā daļa paredz, ka cietušais nav tiesīgs pilnīgi vai daļēji saņemt zaudējuma atlīdzinājumu, ja viņš nav, izmantojot savas zināšanas, spējas un praktiskās iespējas, darījis visu iespējamo, lai zaudējumu novērstu vai samazinātu.

No lietas materiāliem izriet, ka pieteicējs aktīvi sadarbojies ar Valsts darba inspekciju, sniedzis tā rīcībā esošo informāciju, izteicis viedokli un iesniedzis iesniegumus Valsts darba inspekcijas direktoram par to, ka amatpersonas nerīkojas pietiekami aktīvi.

No tā tiesa secina, ka pieteicējs ir rīkojies atbilstoši savām zināšanām un spējām, iesaistījies lietas apstākļu noskaidrošanā.

[16] Administratīvā procesa likuma 94.panta ceturtā daļa noteic, ka atlīdzināšanas pienākumu attiecīgais publisko tiesību subjekts var izpildīt, atjaunojot stāvokli, kāds pastāvēja pirms kaitējuma nodarīšanas, vai, ja tas nav vai nav pilnībā iespējams vai nav adekvāti, samaksājot atbilstīgu atlīdzinājumu naudā.

Administratīvā procesa likuma 8.nodaļa ietver ne tikai atlīdzinājumu kā kompensāciju finansiālā izteiksmē, bet arī *restitutio in integrum* (restitūciju), tas ir, atlīdzinājuma veidu, kura rezultātā pārkāpuma radītās sekas tiek likvidētas un tiek atjaunota tiesiskā situācija, kāda, visticamāk, būtu bijusi, ja prettiesiskais administratīvais akts nebūtu izdots. Prioritārais atlīdzinājuma veids ir tieši stāvokļa atjaunošana, kāds pastāvēja pirms kaitējuma nodarīšanas.

Tomēr ir situācijas, kad *restitutio in integrum* nav iespējama, nav lietderīga vai nav atbilstīga (adekvāta). Tad atbilstoši Administratīvā procesa likuma 94.panta ceturtajai daļai atlīdzinājumu var noteikt naudā.

Tiesas ieskatā konstatētajos apstākļos, restitūcija nav iespējama, jo nav iespējams piemērot administratīvo sodu par pārkāpumiem, ja iestājies noilgums.

[17] Morālā kaitējuma atlīdzināšanas gadījumā morālais kaitējums nosakāms atbilstoši aizskarto tiesību un ar likumu aizsargāto interešu nozīmīgumam un konkrētā aizskāruma smagumam, ņemot vērā iestādes rīcības tiesisko un faktisko pamatojumu un motīvus, cietušā rīcību un līdzatbildību, kā arī citus konkrētajā gadījumā būtiskus apstākļus (*sk. Augstākās tiesas 2006.gada 17.janvāra sprieduma lietā Nr.SKA-8/2006 17.3.punkts).*

Morālā kaitējuma atlīdzinājumam ir jāatbilst nodarītajam kaitējumam. Tas attiecas gan uz atlīdzinājuma veida izvēli (iestādes atvainošanās vai atlīdzinājums naudā), gan atlīdzinājuma apmēru, ja izvēlēts atlīdzinājums naudā. Tā kā morālā kaitējuma atlīdzinājumam ir jāatbilst nodarītajam kaitējumam, tad atlīdzinājuma noteikšanā ir izmantojami morālā kaitējuma noteikšanas kritēriji. Līdz ar to morālā kaitējuma atlīdzinājums ir atkarīgs no kaitējuma rakstura, kaitējuma nodarīšanas apstākļiem, kā arī citiem būtiskiem apstākļiem.

Tiesas ieskatā Valsts darba inspekcijas pasivitāte atstāja iespaidu uz pieteicēja darba tiesiskajām attiecībām, tādējādi radot morālo spriedzi.

[18] Lai atlīdzinājums būtu atbilstīgs Satversmes 92.panta izpratnē, tam ir jābūt efektīvam tiesiskās aizsardzības līdzeklim (*sk. Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2007.gada 1.marta sprieduma lietā Nr.SKA-54/2007 8.punktu*). Jēdziens atbilstīgs atlīdzinājums nozīmē, ka atlīdzinājumam ir jābūt taisnīgam. Atlīdzinājumam ir jāsniedz gandarījums personai, kuras tiesības ir tikušas aizskartas (*sk. Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2011.gada 18.februāra sprieduma lietā Nr.SKA-161/2011 16.punktu*). Ar atlīdzinājumu var arī atturēt iestādi no līdzīgu aizskārumu izdarīšanas nākotnē (*sk. Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2010.gada 16.februāra sprieduma lietā Nr.SKA-104/2010 18.punktu*). Jāņem vērā, ka, nosakot atlīdzinājumu, tiesa pauž valsts nostāju par aizskarto tiesību un paša tiesību aizskāruma nozīmīgumu. Tādējādi atlīdzinājums demokrātiskā un tiesiskā valstī nedrīkst būt nesamērīgi mazs (*sk. Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2010.gada 16.februāra sprieduma lietā Nr.SKA-104/2010 18.punktu*).

Morālā kaitējuma atlīdzinājuma apmēram ir arī jāattur iestāde no līdzīgu gadījumu atkārtošanās nākotnē. Ņemot vērā minēto, ir konstatējams, ka pieteicējam ir nodarīts morālais kaitējums, kas atlīdzināms naudā.

Nosakot atlīdzinājuma apmēru, jāņem vērā arī tas, **kāds** atlīdzinājums ir noteikts citos salīdzināmos gadījumos. Salīdzināmos gadījumos atlīdzinājumam ir jābūt līdzīgam, bet atšķirīgos gadījumos – atšķirīgam. Šī prasība izriet no tiesiskās vienlīdzības principa (sk.*Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2010.gada 16.februāra sprieduma lietā SKA - 104/2010 11. - 15.punktu).*

Tiesa ņem vērā morālā kaitējuma atlīdzinājumu lietās, kurā vērtēti līdzīgi apstākļi kā izskatāmajā lietā, proti, kur vērtēts morālā kaitējuma apmērs cietušajam, kas nodarīts, administratīvā pārkāpuma lietā iestājoties noilgumam. Administratīvajā lietā Nr.A420420712, noteikts atlīdzinājums 426,86 *euro* apmērā, administratīvajā lietā Nr.A420391513 noteikts atlīdzinājums 300 *euro,* administratīvajā lietā Nr.A420624011 noteikts pienākums iestādei rakstveidā atvainoties.

Ņemot vērā konkrētās lietas apstākļus, tiesa atzīst, ka morālā kaitējuma apmērs ir nosakāms 450 *euro* apmērā. Tiesas ieskatā šāds morālā kaitējuma atlīdzinājuma apmērs sniegs gandarījumu pieteicējam, kā arī atturēs iestādi no nepamatotas procesa vilcināšanas.

[19] Administratīvā procesa likuma 126. panta pirmā daļa noteic, ja pieteikums pilnībā vai daļā apmierināts (tostarp šā likuma 191.^{2} pantā paredzētajā kārtībā) vai tiesvedība lietā izbeigta, pamatojoties uz šā likuma 282.panta 7.punktu, tiesa (tiesnesis) piespriež no atbildētāja (iespējamā atbildētāja) par labu pieteicējam viņa samaksāto valsts nodevu.

Saskaņā ar Ministru kabineta 2013.gada 12.februāra noteikumu Nr. 85 "Kārtība, kādā administratīvajā lietā iemaksā, atmaksā un atlīdzina valsts nodevu un iemaksā un atmaksā drošības naudu" 13.punktu valsts nodevu atlīdzina mēneša laikā pēc tiesas vai tiesneša nolēmuma stāšanās spēkā Administratīvā procesa likuma 126.pantā minētajos gadījumos no tās iestādes budžeta līdzekļiem, kura attiecīgajā administratīvajā lietā bijusi pieaicināta atbildētāja pusē.

Tā kā izskatāmajā lietā pieteikums tiek apmierināts daļā, no atbildētājas par labu pieteicējam piespriežama valsts nodeva par pieteikumu par lietas ierosināšanu 28,46 *euro.* Ņemot vērā, ka šajā administratīvajā lietā atbildētājas Latvijas Republikas pusē pieaicinātā iestāde ir Valsts darba inspekcija, tad pieteicēja samaksātā valsts nodeva ir piespriežama no Latvijas Republikas un tā jāatlīdzina no Valsts darba inspekcijas budžeta līdzekļiem.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 126.panta pirmo daļu, 246.-251.pantu un 289.-291.pantu, Administratīvā rajona tiesa

nosprieda:

apmierināt daļā /pers. A/ pieteikumu par morālā kaitējuma atlīdzinājumu 5000 *euro*.

Uzlikt par pienākumu Latvijas Republikai pienākumu atlīdzināt /pers. A/ morālo kaitējumu 450 (četri simt piecdesmit) *euro* apmērā.

Pārējā daļā pieteikumu noraidīt.

Piespriest no Latvijas Republikas par labu /pers. A/ samaksāto valsts nodevu 28,46 *euro*.

Spriedumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā viena mēneša laikā no tā sastādīšanas dienas, apelācijas sūdzību iesniedzot Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu namā.

Tiesnesis M.Markovs